

"EDINOST"
izhaja po trikrat na teden v šestih izdanih ob **torkih, četrtekih in sobotah**. Zjutranje izdanje izhaja ob 8. uri zjutraj, večerno pa ob 7. uri večer. — **Obajno izdanie stane:**
za jeden mesec f. — 30, izven Avstrije f. 40
za tri meseca f. — 250
za pol leta f. — 500
za vse leto f. — 1000
Na naročje brez priložene naročnine se ne jemijo osir.

Poznanične številke se dobivajo v prodajalnicah tobaka v Trstu po 20 št. vč., v Gorici po 20 št. Vseeno večno v Trstu po 20 št. v Gorici po 20 št. Sobotno večerno izdano v Trstu po 20 št. v Gorici po 20 št.

EDINOST

Glasilo slovenskega političnega društva za Primorsko.

Nasvet.

Zadnji izgredi po Istri, provrščeni po člankih velelaškega lista "Il Piccolo" in drugih, istemu sorodnih glasil ter po protipostavničnem vedenju mestnega zastopa piranskega z gospodom županom vred, obrnili so pozornost vse Avstrije, in skoro bi rekli, vse Evrope na to tušno pokrajino istrsko. Ti vnapovljajo dogodki pokazali so vnovič, kako zaničevani, sovražni in tlačeni so tod Slovani, da si jih je po številu več, nego pa nasprotnih Italijanov. Za to našo trditve sklicujemo se jednostavno na zadnje ljudske štetje, privedeno po nasprotnikih samih, torej gotovo ne nam v prilog.

Kakor je bilo poprej in je deloma že dandanes po vseh slovenskih deželah cesarstva avstrijskega, slasti pa na Českom in na Kranjskem, tako je že dandanes v polni moci po Istri. Ako pa govorimo o slovenskih pokrajinih, ne mislimo seveda nikakor tudi na Poljsko, kajti ta poslednja je vseled postopanja svojih politikov zgubila čast in pravico nasivati se slovensko deželo. Redi smo torej hoteli, da kakor je bilo nekdaj in je deloma že dandanes na Českom in Kranjskem, tako je v Istri, žal, že povsodi, da se namreč vladni krogi skoro nič ne osirejo na naš slovenski živelj. Vsega se seveda ne čuti poklicano, da bi motila nepostavno postopanje dežel, odbora istreškega in drugih avtonomnih oblasti. A kaj so istreski "Italijani" po svoji veliki večini? Nič drugo, nego renegati, ki so, zaničevajo svoj narod in jek Štore, preškočili v nasprotni tabor iz raznih, gotovo ne nesobičnih vrstov. Saj vidimo, da imajo pri nasprotni strani prvo besedo razni — iši, pardon: iši, kateri že po svojem imenu ne morejo natajiti svojega slovenskega rojstva.

Tisoče in tisoče je sredstev, s katerimi skušajo ne le po mestih, ampak tudi po deželi odturniti slovenske otroke svoji narodnosti. In kjer-koli se jim to posreči, postanejo taki otroci pravi janičarji v laški stranki.

Za slovenske starše pa je že poskrbela italijanska velemoč na tako izvrsten način, da jih je — vsaj lepi del njih — storila toli zavisnim od sebe, da se morajo ti reševi udajati njenim poveljem in plesati kakor hode sama.

Ta zavisnost v gospodarskem in gmočnem osiru je naša rak-rana, to je tisti črt, ki razjeda vse naše narodno življenje in ovira pri vsakem koraku naš narodni preporod v deželi istreski.

Potovale sem mnogo po Istri ter se razgovarjal s kmeti o njih položenju, posebno pa s takimi, ki trobijo v laški rog. A tudi ti poslednji so mi — kakor hitro so postali odkritočrnični po daljšem razgovaranju — zagotovljali, da ne bi zvoni laškega zvona, ako ne bi jih tičala za satilnik

pest nasprotnega oderuba, kateremu so po nemili osodi primorani zastaviti ne le svoje imetje, temveč tudi svoje poštenje in svojo čast.

Na Kranjskem Koroškem in Štajerskem gospoduje nemški denar, v ostalih deželah lepe Slovence pa lažki.

To je žalostno, a resnično.

Zato bi se pa morali mi živje zavedati resnice, da še le tedaj bodo moč mogli dosegli v narodnem in političkem osiru vse to, kar nam gre, kadar se osvobodimo tujih vamplirjev. Kajti narod, kojega tlači mora tujega denarja, ne more kazati v boju za pravice, zagotovljene mu v zakonih, tisto moči, živahnosti in živilosti, kakor pa ljudstvo, ki je samostojno in svobodno.

Delati nam je torej na to, da pridemo do gmočne samostojnosti in svobode.

Tujo pomoči tu ni, pomagajmo si torej sami!

Vprašanje je sedaj: kako?! Moje menjenje je, da bi morali zasnovati po vsej Istri in po vsem Primorskem sploh, slovensko posojilnico, in sicer — ker nam ni na raspolago preobilo denarnih sredstev — v obliki Reifeisnovih posojilnic, kakoršne so snujejo sedaj po Kranjskem in Koroškem. Vsak sodni okraj naj bi imel svojo Reifeisnovovo posojilnico! Prednost istih obstoji v tem, da se obskrbujejo lahko in z malimi troški, da morejo pristopiti k istim tudi manj premožni ljudje, da plačujejo malo davka ter da domorajo vseled tega dajati posojilna po jake nizki obrestni meri.

Na to vrsto posojilnic oposarjam posebno čestito duhovščino, kajti ista more mnogo korističi s tem, da pojačujejo pripravemu ljudstvu razmere in je poučuje. Na ta način more rediti narod tujega, protinarodnega in protivarskega vpliva.

Ponavljam že enkrat, da je osamosvojenje na gospodarskem polju glavna in neizogibna pot do narodnega in političkega osamosvojenja. Nič nam ne pomaga, da si zatiskamo oči pred to resnico, kajti s takim postopanjem varamo le same sebe. Bodimo razsodni in tudi toliko pogumni, da brez strahu pogledamo resnici v obraz, tudi če je žalostna. Slednji čas je, da vestno in vsestranski premotrimo svoje položenje, in ko smo je premotrili do dobrega, ko smo si ustvarili pravi pojem o vseh naših bedi, da se poprimemo takoj in brez odlažanja primernih sredstev v zboljšanje našega stanja. Tako si mislim jaz način našega osvobodenja in v smislu svojega prepiranja stavljam sem slovenskim rodoljubom ta nasvet o Reifeisnovih posojilnicah, namignjavi s tem, kako

bilo dekletu poljubiti kakega bradača, ki je po tobaku smrdel!

Slovenci, odpravimo to škodljivo razvado! Kajpada: pri odraslih ljudeh, nevlasti pri zaljubljenih, stvar morda ni takó "strašno novarna". Pa tudi, ko bi bila, ni upanja, da bi se z lepa odpravila. V severnej Ameriki — v New-Jerseyu — se je sicer, kakor piše 194. št. letosnjega "Slovenskega Naroda", ustanovilo društvo "nepoljubljajočih dekle". "Vsako dekle," piše "Narod", "ki je član tega društva, zaveže se, da ne bude nikdar poljubilo ali se dalo poljubiti, tudi ne ženini ali poznejne soprogu, ker poljubovanje ni lepo in tudi ne higijenično (zdravo)." Kaj mislite, vo lepe čitateljice "Edinost"; bode li to društvo obstalo? "Narod" pristavlja: "Bodo li vse zvesto ostale tej oblubiti, to je seveda drugo vprašanje!" Jaz pravim tudi tako!

A govoriti mi je že o drugi razvadi, ki je žal ukoreninjena in razširjena med kmeč-

nam je ukreniti, ako hočemo res ukrötiti naš sprotnika, katerega glavno orožje je — denar! Naš boj veljaj torej tujemu denarju, ki gospoduje, kakor morda v toliki meri nikjer drugod po Slovenskem, uprav po Istri, zasloveli po zadnjih dogodkih.

Vas pa, velečenjeni gospod urednik, prosim, da prijavite ta moj nasvet v svojem listu ter pripomorete s tem do konečnega uspeha — do zmage našega na svojih tleh!

Dr. X.

Opomba urednika. Naš uredništvo je pripravljeno posredovati vsak tip, da dobre gospodje župniki in županje brezplačno vam pojasnila gledé Reifeisnovih posojilnic.

Političke vesti.

Državni zbor. (Poslanska zbornica.) V seji dne 29. t. m. so nadaljevali razpravo o načrtu kazenskega zakona. Koncem seje so stavili poslanci Klun in tovariši nastopno interpolacijo na ministra za notranje stvari: Nada, izrečena po vlasti v nje odgovoru na interpolaciji, — da se namreč prebivalstvo Primorske po dogodkih v Piranu vadrži nadaljnih izgredov —, se ni izpolnila, kajti in Kopra javljajo o novih demonstracijah, pri katerih so kazali vladni organi isto popustljivost kakor v Piranu. V noči med 23. in 24. prilepili so na različnih mestih po hišah pol metro visoke napise: Non voliamo tabelle croate, non voliamo Croati! Fora i Croati! Viva l'Italia! Viva Umberto! Ravnatelj učiteljski moral je spremljati na dom slovenske pripravnike; vse temu so jih napadli med potoma, jednega celo ranili in so jih morali orožniki spremiti na dom, da jih obvarujejo pred nadaljnimi napadi. Na večer so priredili izgredo po piranskem vzgledu in pričeli isto zvonjenje. Orožniki niso bili v stanu razprtiti razgrajalcem ter so zaprli dva izgradnika, na kar se je vrgla močica na orožnike ter se ponazala grozilno, dokler ni zaukazal politički komisar ista izpuštiti. Dva druga izgradnika, ki so bili prijeti, ubekala sta orožniki. O sličnih demonstracijah poročajo tudi iz Rovinja in Tržiča ter je pričakovati takih tudi drugod z osirom na zborovanje županov, vravljave se v Kopru, pri katerem so baje sklenili postopati jednotno. Vseled tega začelo se je pojavljati med slovenskim prebivalstvom globoko razburjenje in vznešenje. Slednji čas je, da vlast nastopi z vso odločnostjo proti tistim občinskim zastopom in občinskim načelnikom, ki so se svojimi sklepi in svojim ponakanjem ali provzročili razgrajanja, ali jih že le pravzročijo ter da porabi za Istro veljavni občinski red, kateri je daje na roko jednakopravico, kakor občinski red po drugih deželah, na podlagi, katerih sta se pred dvema

letoma razpustila zastopa velikih in važnih občin v Pragi in v Liberecu radi veliko nezadnjih stvari in brez nikakega obotavljanja. Interpelantje stavljajo zato do gospoda ministra vprašanje, ali mu je došlo kako obsežno poročilo o dogodkih v Kopru in o razširjenju demonstracij, in ali misli odrediti, da se v preprečenje takih demonstracij uporabi §§ 94, 95 in 96 občinskega reda z dne 10. julija 1863, veljavne za Istro.

Volitev na Notranjskem. Pri predvračajnji deželoozborski volitvi v knežkih občinah Postojina-Lagotece je bil izvoljen deželni poslanec kandidat napredne stranke gospod Fran Arko. Poslednji je dobil 69 glasov, nasprotni mu kandidat, g. Fr. Modic, pa 38.

O položaju. Na drugem mestu prijavljamo drugo interpolacijo poslancev Kluna in tovarišev o dogodkih v Istri. S to interpolacijo bilo je najbrže v avzi ministarsko posvetovanje vravljave se predvračajnjem. V Klunovi interpolaciji utegne zboriti v oči maršikoga, da interpelantje ne stavljajo nikakega vprašanja, kako misli ukreniti vlada z dvoješčimi napismi. Nam prijazni listi tolmačijo to molčanje tako, da je dobil grof Hohenwart že povsem zadostna zatrdirila, da se vlada nikakor ne umakne se svojo naredbo. — To domnevanje pa je v protislovju s trditvijo denašnjih italijanskih listov, da hoče vlada prirediti jed, ki ne bude nekuhan in tudi ne počena, to je, da hoče zadovoljiti na jedni strani Slovane, na drugi pa Italijane, kateremu postopanju pa je navadno posledica taka, da ni zadovoljen ni jeden ni drugi. Sicer pa nam je pričakovati definitivne rešitve sleherni trenotek.

Ojstro ali pravično sodbo je izrekel Agramer Tagblatt* o onem delu poljskega časnikarstva, ki se je o sedanjih dogodkih po Istri postavilo kar odito na stran Italijanov. Pravi namreč, da nezamnost poljskega časnikarstva — v kolikor je isto prodano nemškim liberalcem — praznuje sedaj prave orgije. Navedni nezamnosti, ki je napisal do sitoga znani "Preglond", vsklikva "Agramer Tagblatt":

"Ali ni zalažila rudečica obraz temu boremu pisaču, ko je taka zasramovanja in obrekovanja zalučal v obras Hrvatom in Slovencem, torej dvema sorodnima plemenoma? Dolžnost bi bila dostojnemu poljskemu časnikarstvu, da izmotno izloži v temeljna tako podkupljivo luščovatvo à la "Preglond", ki se šoperi v njega sredi. Sicer bi morali mislit, da sploh ni več poljskega časnikarstva, ki bi bilo dostojno."

Preobrat v Nemčiji. Kakor strela z jasnega nebja je došla vest, da je odstopil nemški kancelar grof Caprivi, kajti vse je kazalo na to, da je poslednje dni, da uživa isti

kim ljudstvom po vsem Slovenskem, in ta je: tisto nepotrebu ponujanje pijače po naših krémah! Le sedi ob nedeljah v kak kot ter opazuj! Kmetje v različnih razgovorih pijejo svoje vino. Ali je to kaj napačnega? Ne! Kdo bi kmetu vsaj ob nedeljah ne privočil kaplje vina, posebno če ima pivec ob čem! Toda, kakor rečeno, opazuj! Zdajci se odpro vrata in Vrharjev Tine stopi v krčmo. "Oho, boter Tine!" s temi besedami treči vse po koncu, in držč mu polno kupico pred obraz, ponuja mu vse pijače: "No le pite, le pite, le ga potegnite! . . . Kaj, tako malo? Le le! Bog, žognaj!" A komaj "boter Tine" jednemu ugodi, že se ga loti drugi: "Kaj pa od mene, ne bodete li pili? Le ga, le ga, saj niha kostij!" — In tako gre ta stvar dalje! In, ko naposlед novodolil gost sede in dobi svoje narodenino vino, natočiti mora kajpada kozarec ter ga ponuditi gostom, ki so mu prej postregli z vinom.

Zdaj bi me pa kdo vprašal: "Kaj je to kaj napačnega?" No, greh tako ponujanje vina ni, veruj mi, dragi čitatelj; ono celo dokazuje dobrosrčnost in gostoljubnost našega naroda. Toda zdravo tako počutje ni, to si dobro zapomni! Vrhu tega pa je veliko vprašanje, ali je vsakemu ljubo tako ponujanje vina? Kaj ne, vsakemu ni posebna slast, piti za kom, ki je malo poprej n. pr. tobak žvečil (čikal) itd. A kakor sem dejal, stvar je tudi — nezdrava! Kje se pa naloži odrasli človek davce ali disteritike? Vidiš, dragi moj, disteritni strup tiči največkrat v krémah ob robu kozarca, katerega so se dotikale tvoje ustnice. Pa še tudi drugi strupovi utegnijo tam imeti svoj sedež, katerih se prav lahko naloži pijoč za obolelim, da si navidezno zdravim človekom! To se zgoditi posebno rado, če imaš razpolekle ustanice, po katerih se bolezni veči ali preide v kri.

Opustite torej tudi to škodljivo navado ali razvado! Veselilo me bode neizmerno, če moje besede ne ostanejo — glas vpijčega v puščavi!

PODLISTEK.

Dve škodljivi razvadi.

(Spisal Janko Leban.)

(Konec.)

Vidite, dragi čitatelji! po vzgledu tega dravnika bi morali ravnati mi vse: od praviti bi morali tisto oso de polno poljubovanje otrok. Seveda rad prisnam, da med kmečkim ljudstvom ta razvada ni tako ukoreninjena; a nahaja se vendar le tudi na Slovenskem, pri tako znanih "boljših hišah". Pisalec teh vestic sem viden na svoje oči nekje na Slovenskem, kako je v nekoj krčni štiriletnej hčerkai krčmarjeva, zveder predno je odbajala spat, v posdrav poljubovala vse tam zbrano boljše goste. Mati in oče sta se pokazala z Miciko na vratih ter jej zavkazala: "Micika, zdaj lepo daj vsem ročko in poljubek." Ostrmel sem o tem in dobro viden, kako neljubo je

